

*Ավարտական հետազոտական
աշխատանք*

*Թեմա՝ Մաների հայրենաճանաչողության ձևավորման
կարևորությունը*

Հաստատություն՝ ԷԼՏԱՌՈՉ

Դաստիարակ՝ Արաբաչյան Գայանե

Ղեկավար՝ Ավետիսյան Ժաննա

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

<i>Ներածություն.....</i>	<i>3</i>
<i>Սաների հայրենաճանաչողության ձևավորման կարևորությունը .....</i>	<i>4</i>
<i>Նախադպրոցական հաստատություն- Ծնող կապը.....</i>	<i>6</i>
<i>Դասի պլան.....</i>	<i>8</i>
<i>Եզրակացություն.....</i>	<i>16</i>
<i>Գրականության ցանկ.....</i>	<i>17</i>

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Նախադպրոցական սաների միջին խմբում հայրենաճանաչողության ձևավորման կարևորությունը առավել արդյունավետ է դառնում դաստիարակության և ուսուցման ուղղելի դեպի ազգային արժեքներն ու մշակույթը: Ուսուցման հենց առաջին օղակից՝ մանկապարտեզից է սկսվում մանկական հայրենաճանաչողությանն ուղղված տարրական գիտելիքների յուրացումը: Մենք՝ մանկավարժներս, պարտավոր ենք ըստ արժանվույն կատարել մեզ վստահված գործը, այսինքն՝ հայ մանուկներին դաստիարակել հայեցի և քրիստոնեաբար:

Այդ ոլորտում տարրական պատկերացումների ձևավորման տեսակետից առանձնահատուկ նշանակություն ունեն ազգային սովորույթները, ընտանեկան հանդիսությունները, տաղավար տոներին նվիրված հետաքրքիր միջոցառումները:

Փորձը ցույց է տալիս, որ երեխայի հայրենաճանաչողության ձևավորման գործում կարևոր դեր է խաղում ազգային, ծիսական, ընտանեկան, ժողովրդական թեմաներով պարապմունքները և հանդիսությունների մանկականացված միջոցառումները: Դրանք սրտամոտ են երեխային, քանի որ նա այս դեպքում դառնում է մասնակից ու կատարող: Նա արդեն պատկերացում է ունենում դրանց վերաբերյալ և մեծ սիրով ու ոգևորվածությամբ է մասնակցում պարապմունքներին և հանդիսություններին:

Մաների հայրենաճանաչողության ձևավորումը շարունակական պրոցես է և սահմանափակվել մի քանի պարապմունքով, ըստ իս, հնարավոր չէ: Ստորև կներկայացնենք <<Հայաստանն իմ տունն է >> պարապմունքի պլանը՝ փոձելով տալ պատկերացում իմ աշխատանքային պրոցեսի վերաբերյալ:

Մաների հայրենաճանաչողության ձևավորման

կարևորությունը

ՀՀ մտավոր ներուժի սաղմերն այսօրվա երեխաներն են՝ վաղվա պետության կերտողները: Նախախաղաղոցական կրթության ոլորտում ինչպես երեխաների զարգացման բոլոր ուղղություններով, այնպես էլ սաների հայրենաճանաչողության ձևավորումը շատ կարևոր է:

Նախախաղաղոցական տարիքի երեխայի ընդհանուր զարգացման հիմնական ժամանակահատվածն է: Հայտնի է ,որ այս շրջանում են ձևավորվում նրա մտավոր, ֆիզիկական և հոգևոր որակները:

Ըստ ՀՀ նախախաղաղոցական կրթության զարգացման նոր հայեցակարգի՝ այդ ոլորտի հիմնական խնդիրներն են՝ ճիշտ կազմակերպել երեխաների մանկությունը, նպաստել նրանց ընդունակությունների բացահայտմանը և բնականոն զարգացմանը:

Նախախաղաղոցական կրթությունը նախատեսում է նաև մայրենի լեզվով հաղորդակցական հմտությունների՝ մտավոր, ճանաչողական և գեղագիտական ունակությունների ձևավորում և զարգացում:

Խիստ կարևոր է երեխաների մեջ ամրապնդել հայրենասիրության գաղափարը, այսինքն՝ արթնացնել սեփական տունը, փողոցը, քաղաքը, գյուղը և երկիրը ճանաչելու ցանկություն, ինչպես նաև արթնացնել սեր սեփական տան, փողոցի, քաղաքի, գյուղի ու երկրի նկատմամբ:

Ուսուցման համակարգի հենց առաջին օղակից՝ մանկապարտեզից է սկսվում մանկական աշխարհաճանաչմանն ուղղված տարբեր գիտելիքների յուրացումը: Հիմնականում այստեղ է ձևավորվում նրա վերաբերմունքը աշխարհի, մարդկանց, շրջապատի և վերջապես հայրենիքի, հայ լինելու նկատմամբ: Հայ երեխայի հայեցի կրթությունը և դաստիարակությունը այժմյան իրականության մեջ խիստ կարևոր է: Մենք՝ մանկավարժներս, պարտավոր ենք ըստ արժանավույն կատարել մեզ վստահված գործը, այսինքն՝ հայ մանուկներին դաստիարակել հայեցի և քրիստոնեաբար: Մենք՝ հայերս, մեր չմարվող հիշողությունը արյան միջոցով փոխանցել ենք սերնդեսերունդ: Մենք մեր հիշողության ,մեր պատմության տերն ենք ու ժառանգորդը՝ Հայկ Նահապետից մինչև հավերժություն: Ուստի պետք է ուժ առնենք մեր ազգային մեծագույն մանկավարժներից՝ Խ. Աբովյանից, Մ. Նալբանդյանից , Ռ. Պատկանյանից և Ղ. Աշայանից: Նրանցից վերցնենք այն լավագույնը՝ ազգային մտածողության, հայրենաճանաչողության մանկավարժական

շարժառիթներն ու ուղենիշները, որոնք այսօր էլ արդիական են:

Մանկապարտեզը համակողմանիորեն զարգացած մարդու ձևավորման՝ բարոյական և հոգևոր արժեքների միսնության ապահովման հենասյուներից մեկն է: Անհրաժեշտ է վաղ հասակից երեխայի մեջ ձևավորել սեր և հետաքրքրություն հայրենաձանաչողության հանդեպ:

Նախադպրոցական կրթության և դաստիարակության շարունակական բարեփոխումներն անհրաժեշտ է նպատակաուղղել հայրենաձանաչողության, ազգային պետականության ամրապնդմանը և ազգային գիտակցությամբ ու պետական մտածողությամբ օժտված քաղաքացիական հասարակության ձևավորմանը:

Այդ ելակետով էլ կարևորում են նախադպրոցական տարիքի երեխաների հաղորդակցումը հայ ժողովրդի հարուստ մշակույթին, պատմությանը, հերոսական անցյալին և տեսարժան վայրերին: Պետք է երեխաների մեջ հետաքրքրություն արթնացնել սեփական ժողովրդի անցյալի ու հայրենի երկրի հայտնի տաղանդավոր անձանց հանդեպ:

Նախադպրոցական կրթության հիմնական նպատակներից է՝ երեխաների մեջ սերմանել և մշակել այնպիսի որակներ ու հատկություններ, ինչպիսիք են՝ քննադատական մտածողությունը, հետաքրքրասիրությունը, անմիջականությունը, երևակայությունը և աշխատանքից հաճույք ստանալու սովորույթը: Այդ նպատակին հասնելու ուղին մանկապարտեզում ուսումնառությունը ինտեգրված պարապմունքների միջոցով կազմակերպելն է: Թեմատիկ պարապմունքների ընթացքում կարևորում են գործունեության այն ձևերը, որոնք պահանջում են ինքնուրույն մտածողություն, նախաձեռնություն, համագործակցություն, հնարամտություն, անձնական կարգապահություն, շրջապատում կատարվող փոփոխությունների ճիշտ ընկալում: Թեմատիկ ուսուցումն ապահովում է երեխայի մտավոր, սոցիալական, հուզական, ֆիզիկական և գեղագիտական ոլորտների համակողմանի և ներդաշնակ զարգացմանը: Բազմակողմանի զարգացած, ուսման մեջ հաջողակ երեխաները մեծանում են հոգատար, աջակցող միջավայրում: Այդպիսի մթնոլորտը զարգացնում է երեխաների մտավոր և լեզվական ունակությունները և ինքնավստահություն ներշնչում նոր ձեռք բերված գիտելիքների կիրառելու համար:

Սա է պատճառը, որ ես կարևորություն են տալիս ինտեգրված պարապմունքների հաճախակի անցկացմանը:

Մանկապարտեզի և ընտանիքի

համագործակցությունը

Մեր մանկապարտեզում մշակել ենք հայրենաճանաչողության պարապմունքների համակարգ: Ներառել ենք տարբեր մեթոդիկաներ և իրականացրել փուլ առ փուլ: Ծրագրի իրականացման ժամանակ պահանջ է առաջանում կազմակերպել փոքրիկ ամփոփում՝ ծնողների ակտիվ մասնակցությամբ, քանի որ նկատելիորեն մեծացել է ընտանիքի հետաքրքրվածության աստիճանը երեխաների ուսումնառության նկատմամբ:

Ընտանիքը սոցիալականացման առաջին օղակն է, որտեղ յուրացվում են առաջին սոցիալական դերերն ու հարաբերությունները: Ընտանեկան դաստիարակության առավել արդյունավետ կազմակերպման նպատակով հարկավոր է կիրառել ընտանեկան դաստիարակության սկզբունքային մոտեցումներ, որոնք կոչված են ուղղորդելու տվյալ գործընթացը և շտկելու հնարավոր սխալներն ու թերությունները: Ընտանեկան դաստիարակության սկզբունքները գրեթե չեն տարբերվում դաստիարակության ընդհանուր սկզբունքներից:

Ծնողների հետ համագործակցությունը վաղ մանկական և նախադպրոցական տարիքի երեխաների կրթական ծրագրի արդյունավետ մասն է կազմում: Համագործակցության արդյունքում թե՛ ծնողը, թե՛ դաստիարակը արժեքավոր տեղեկություններ են ստանում երեխայի կարողությունների, հետաքրքրությունների, համակրանքների ու հակակրանքների մասին: Այդ տեղեկությունները պետք է այնպես փոխանակել, որ լավագույնս ծառայի երեխայի շահերին:

Ծնողներին ուշադիր լսելով՝ կարելի է արժեքավոր տեղեկություններ ստանալ և փոխօգնության բաց հարաբերություններ հաստատել:

Երկկողմանի և կանոնավոր հաղորդակցության միջոցով ծնողներն ու դաստիառակները սերտորեն համագործակցում են՝ ի շահ երեխաների բնականոն զարգացման:

Ծնողների ակտիվ մասնակցությամբ փոքրիկ թեմատիկ ամփոփում կազմակերպելու նպատակով՝ մեր միջին և ավագ խմբերում ամեն ամսվա վերջին ուրբաթ օրը կազմակերպում ենք <<Ընտանիքի ուրբաթ>>, որի ընթացքում ծնողներն ակտիվ մասնակցում են տվյալ թեմայի ամփոփման գործընթացին: Այս ռազմավարությունը որևէ պարտադիր ձևաչափ չունի: Ամեն անգամ տարբեր մեթոդներ են կիրառվում, շտկվում թերությունները, մշակվում նոր մոտեցումներ: Պարտադիր են գործնական մթնոլորտի առկայությունը և հստակ մշակված առաջադրանքները: Մի կարևոր հանգամանք ևս ծնողները, գիտակցելով

ուսումնական գործընթացին ընտանիքի մասնակցության ու սեփական ներդրում ունենալու կարևորությունը, իսկապես նկատում են երեխաների աճը, վերջինիս կողմից մեծահասակին որպես վստահելի գործընկեր ընդունելու և համագործակցային ուսումնառության արդյունավետությունը:

Քանի որ <<Հայաստանն իմ տունն է>> թեմայով պարապմունքը նախատեսվում է երկրորդ եռամսյակում, այդ պատճառով, որպես ծնողների հետ թեմատիկ ամփոփման օրինակ կցուցադրեմ Մասնագիտություններ թեմայի ամփոփման ժամանակ կատարված նկարները:

Դասի պլան

ԹԵՄԱՆՆԵՐ՝ <<Հայաստանն իմ տունն է>>

ՏԵՄԱԿԸ՝ Պատմում՝ նկարների միջոցով

ՆՊԱՏԱԿՆԵՐԸ՝

Կրթական

Հստակեցնել և ամրակայել երեխաների գիտելիքները՝ Հայաստանի
Հանրապետության վերաբերյալ:

Ծանոթացնել երկրի դրոշին, զինանշանին, օրհներգին, Հայաստանի և Երևանի
տեսարժան վայրերին, հիշարձաններին(նկարների միջոցով)

Դաստիարակչական

Արթնացնել հայրենասիրական զգացումներ և հետաքրքրություն Հայաստանի
անցյալի ու ներկայի նկատմամբ, ինչպես նաև գիտակցական վերաբերմունք
ձևավորել հայրենիքի զգացողությունն ամուր պահելու առումով: Երեխաների
գիտակցությանը հասցնել այն գաղափարը, որ հայրենիքը մեկն է, ուստի չի կարելի
այն լքել: Հարկավոր է միշտ սիրել ու պաշտպանել այն:

Զարգացնող

Զարգացնել կապակցված խոսք կառուցելու հմտություններ, ամրապնդել
հիշողությունը:

Անհրաժեշտ պարագաներ

Դրոշը, զինանշանը, Հայաստանի և Երևանի մասին երգեր, տեսարժան վայրերի
նկարներ:

Ընթացքը

Դաստիարակ-Ի՛նչ էք հասկանում հայրենիք ասելով:

Երեխաներ

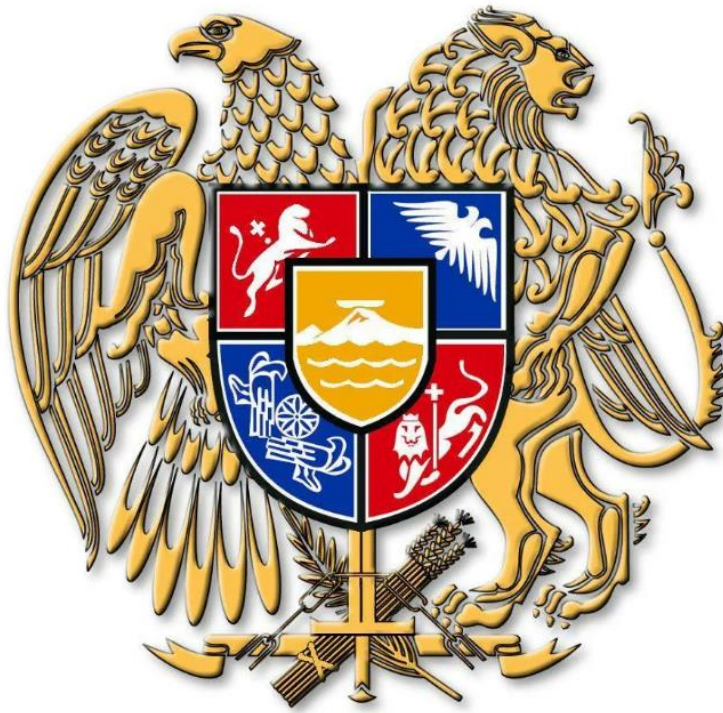
-Հայրենիքը մեր հողն ու ջուրն է, որտեղ մենք ծնվել և մեծանում ենք: Այստեղ ապրում
են մեր ծնողները, հարազատները:

-Դա մեր մանկապարտեզն է, մեր ընկերները, մեր բակի ծառերը, Մասիս լեռն է, Արագածը, Սևանա լիճը և այլն:

-Մեր հայրենիքը Հայաստանն է, իսկ մայրաքաղաքը Երևանն է, մենք հայ ենք, մեր լեզուն հայերենն է;

Դաստիարակ- Մեր հայրենիքի խորհրդանիշներն են Հայաստանի զինգնշանը, օրհներգը և պետական դրոշը:

Դաստիարակը ցուցադրում և ներկարացնում է զինանշանը. արծիվը խորհրդանշում է, որ մենք իմաստուն ժողովուրդ ենք, առյուծը, որ ուժեղ ենք: Պատկերված են 4 հայկական թագավորությունները՝ Արտաշեսյան, Բագրատունիների, Արշակունիների, Ռուբինյան: Մեջտեղում Արարատ սարն է, վրան ջրհեղեղից փրկված Նոյյան տապանը: Ներքևում՝ ցորենի հասկերն են շղթայով միաձուլված:

-Սա էլ մեր պետության եռագույն դրոշն է՝ կարմիր, կապույտ, ծիրանագույն:

Այս ամենին հաջորդում է դրոշի մասին ոտանավորի ուսուցում.

Արյունից պոկված երիզ մի բոսոր,

Երկնքից պոկված կապույտ մի կտոր,

Հասուն հասկերի շող նարնջագույն

Եվ վեց դարերի խավարի վրա

Դրոշ եռագույն:

Ապա դաստիարակը ցուցադրում է Հայաստանի մի շարք գեղեցիկ վայրեր:

*Բացատրել թե ինչու են Հայաստանը անվանում թանգարան բաց երկնքի տակ:
-Հայաստանում են աճում ամենաքաղցրահամ խաղողը, դեղձը, մեր պարծանք
ձիրանն ու նուռը:*

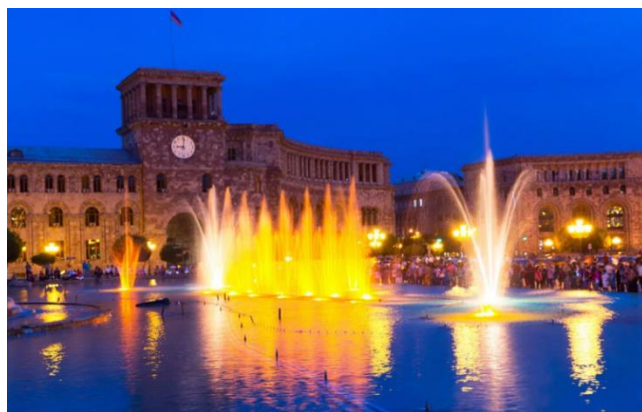

*Հայաստանի մայրաքաղաքը Երևանն է: Այն աշխարհի հնագույն քաղաքներից է:
Հաջորդում է բանաստեղծության ուսուցում Երևանի մասին.*

ԵՐԵՎԱՆ

*Իմ վարդագույն գեղեցկուհի,
Կանաչապատ ամրոց , այգի,
Քաղաք իմ նոր, հնամենի,
Արևոտ իմ օթևան,
Քաղաքամայր Երևան,
Քո շենքերով բազմահարկ,
Ուր ջրերով սառնորակ,
Հյուրընկալ ես անչափ շատ:*

Այնուհետև դաստիարակը ցուցադրում է Երևանի տեսարժան վայրերից մի քանիսը:

Մենք հայրենիք ենք անվանում այն վայրը, ուր ծնվել ենք, որտեղ մեր ծնողներն են, պապիկներն ու տատիկները:

Այնուհետև ֆիզկուլտդպար :

Ապա դաստիարակը երեխաներին է բաժանում ցուցադրված նկարները և հարցերի միջոցով օգնում երեխային պատմել նկարի մասին յուրացրած նյութը:

Եզրակացություն

Այսպիսով խիստ կարևոր է նախադպրոցական տարիքի մտուր խմբից սկսել երեխաների մեջ ամրապնդել հայրենաճանաչողության գաղափարը, այսինքն՝ արթնացնել սեփական տունը, փողոցը, քաղաքը, գյուղը և երկիրը ճանաչելու ցանկություն, ինչպես նաև արթնացնել սեր սեփական տան, փողոցի, քաղաքի, գյուղի ու երկրի նկատմամբ: Ընդլարնել երեխայի մտահորիզոնը՝ դրա համար ստեղծելով անհրաժեշտ պայմաններ:

Մանկապարտեզում կազմակերպվող ցանկացած պարապմունք կամ միջոցառում հետք են թողնում երեխայի հիշողության ու եթևակայության վրա: Դրա համար պետք է պարապմունքին պատրաստվել հանգամանորեն, հաշվի առնելով երեխայի տարիքային առանձնահատկությունները, տեղական պայմանները, առկա հնարավորությունները: Բացի ծրագրով նախատեսված պարապմունքներից և միջոցառումներից յուրաքանչյուր մանկավարժ պարտավոր է իր աշխատանքի ընթացքում լինել ստեղծագործ:

Գրականության ցանկ

1. Մանկապարտեզի միջին խմբի կրթական համալիր ծրագիր, Երևան, 2011
2. Խոսքի զարգացման պարապմունքները մանկապարտեզի միջին խմբում, Երևան 2013
3. Krtahartak@editprint.am